

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ МОЛОДІ
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВІДДІЛ

КРИМСЬКІ ТАТАРИ: СТОРІНКАМИ
СУЧАСНОЇ ТА МИНУЛОЇ ІСТОРІЇ

ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА-ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

Крим - півострів, який навіки пов'язаний з Україною. І не лише географічно. Земля, яка завжди була, є і буде важливою частиною нашої спільної історії та культури.

Спільної кримсько-української історії та спільної культури.

Вкритий маками та ковилою степ, величні гори і тепле Чорне море, привітні та гостинні люди – ми пам'ятаємо Крим саме таким!

Одинадцять років тому усе це у нас вкрали.

З окупації Криму розпочалася битва за Україну.

А у 2022 росія розв'язала повномасштабні військові дії на території Сходу України.

Ми віримо, у Криму та в усій Україні, війна завершиться перемогою.

Тому що Крим – це і є Україна!

Після окупації Криму у 2014 році окупанти розпочали систематичну кампанію обмеження свободи слова та репресій проти української та кримськотатарської культурної спадщини. Окупанти здійснювали тиск на митців, щоб вони відмовлялися від використання української та кримськотатарської мов у своїй творчості.

Це було спрямовано на знищення та своєрідний підкуп традиційних культурних та мовних ідентичностей, посилення впливу окупантів та придушення будь-якої опозиційної національної думки.

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

Багато кримських прозаїків та поетів відчували на собі цей тиск і змушені були вести свою творчу діяльність в умовах страху та ризику для своєї безпеки. Такі дії окупантів свідчили про їхню неприязнь до мовної та культурної різноманітності, а також про їхнє прагнення змінити соціокультурний ландшафт Криму на користь власних імперських амбіцій.

Сьогодні ми розповімо про творчість сучасних кримських письменників та поетів, які у своїх працях виражали любов до культури, природи, різноманітності Криму, а також зверталися до теми туги за домом, віддзеркалюючи складні емоції та думки тих, хто був змушений покинути рідну землю з тих, чи інших обставин.

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

В чому знов Вітчизни нашої вина,
що прийшла неоголошена війна?
Скільки ж треба, щоб минуло ще віків
для повернення у край своїх батьків?
Мій народ долає шлях, як пілігрим,
плаче в скруті милий острів разом з ним.

Сеяре Кокче

Моєму народу
Ти в вогні не згорів,
Не загинув у вирі-пучині,
Як на тебе Той рік
Кинув стільки і лиха, й незгод!
І, здавалося, доля твоя
Догорає, неначе лучина,
Але вистояв мужньо
Мій кримськотатарський народ!

Аблязіз Велієв

Хлопчики, ті що убиті,
станьте, благаю вас, ангелами.
Насправді ви дуже любили її:
непорочну й незайману.
Так і стають звичайні хлопчики
людства героями...
Бережіть відтепер її звідти.
Неба сини...

Майє Сафет

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

Шакір СЕЛІМ
РОЗДУМИ

В часи нелегкі живемо ми із вами,
Свій шлях позначаєм сумними піснями
Про те, що було і що буде із нами.
Народ мій – забуто.
Ще й досі вигнання триває...
А світ все те бачить, а світ все те знає
І оком одним він над нами сміється,
а другим – ридає.
Татари куточок назвали цей – Крим,
Та довго були всі в розлуці із ним –
Жили й у вигнанні життям
з ним одним.
Хоч лихо й минулось,
вигнання й понині триває,
А світ все те бачить, а світ все те знає
І оком одним він над нами сміється,
а другим – ридає.

Аблязіз ВЕЛІЄВ
МОЄМУ НАРОДУ
Ти в вогні не згорів,
Не загинув у вирі-пучині,
Як на тебе Той рік
Кинув стільки і лиха, й незгод!
І, здавалося, доля твоя
Догорає, неначе лучина,
Але вистояв мужньо
Мій кримськотатарський народ!
Травень сорок четвертого.
Радість визволення розквітла.
Але чом вартові
Не відходять від наших дверей?!
Чом із рідних осель,
Де було стільки щастя і світла,
Автоматники гонять
Жінок, стариків і дітей?!
І неспішно на схід,
Ніби гусінь, повзли ешелони,
А з вагонів - прокляття
Катам, і вождям, і вікам...
А в вагонах «телячих»
І крики, і плачі, і стогін...
Не ховали померлих –
На поталу лишали вовкам.
Дикі хащі лісів
Крижаного Уралу
І гінка далечинь
Азіатських гарячих степів...
Новим захистком тут,
Батьківщиною другою стали
Для таких непокірних і гордих
І дочок твоїх і синів.

Самадин ШУКУРДЖІ
СЛОВО ДО БАТЬКІВЩИНИ
Вітчизнонько!
Вернувся я, твій син,
Після стількох років
Страждання і розлуки,
Після вигнання і страшної муки
Вернувся я додому,
в рідний Крим.
За мить оцю побачення з тобою
Я поплатився волею святою.
В розлуці довелось мені страждати,
Пробач, Вітчизно, що тебе залишив.
В тім — не моя вина:
Мій ворог був сильніший
І я тоді його не міг здолати.
Хоч я малим і дуже кволим був,
Але Вітчизну все ж не позабув.
Я Крим лишив
Не зі своєї волі, —
А з волі супротивника свого:
Нас вивезли насильно
в чужий край —
Прощай, Вітчизно,
Криму мій, прощай!

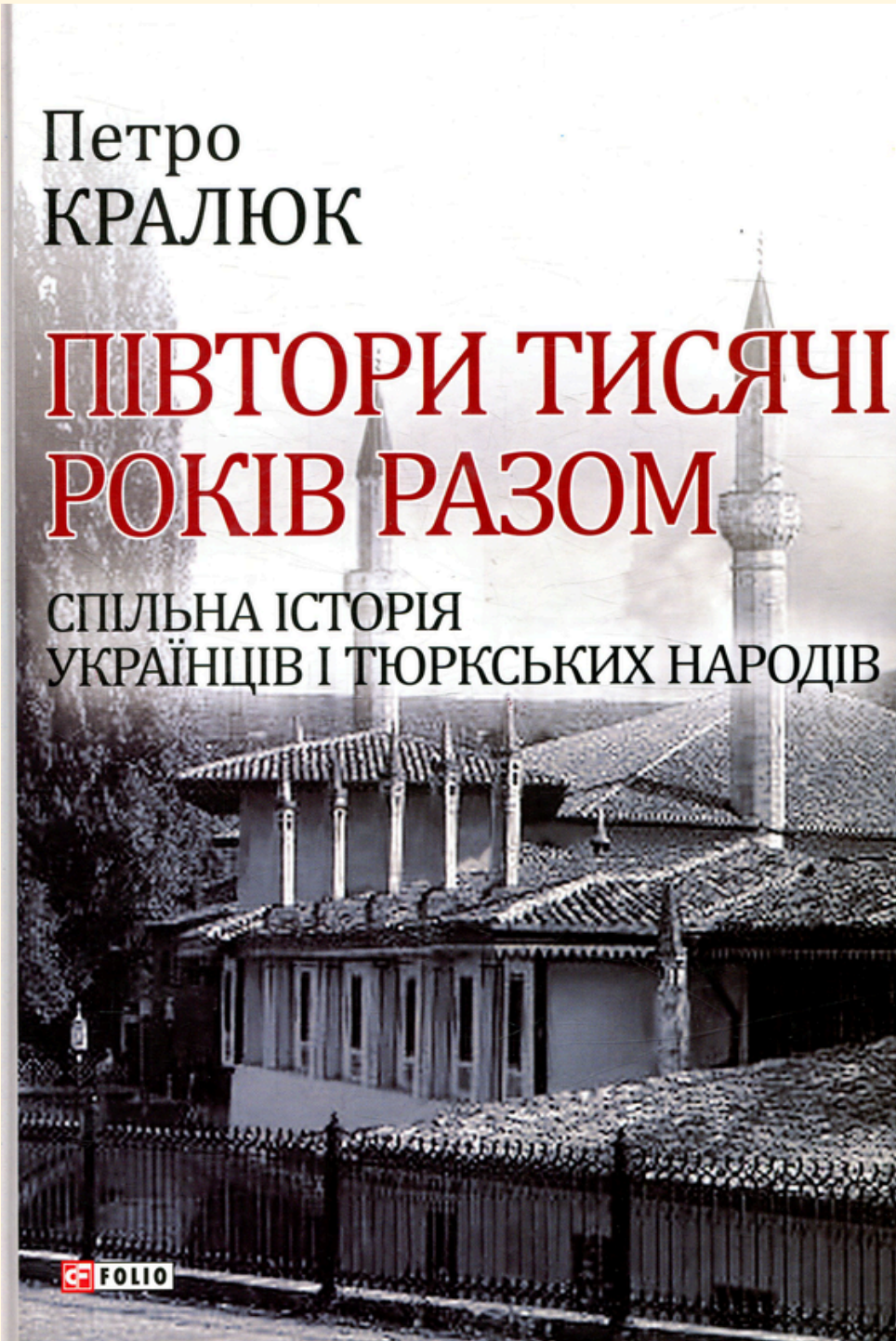

Кралюк П. Півтори тисячі років разом: спільна історія українців і тюркських народів / П. Кралюк. – Харків: Фоліо, 2018. – 258 с. – (Великий науковий проект).

Петро
КРАЛЮК

ПІВТОРИ ТИСЯЧІ РОКІВ РАЗОМ

СПІЛЬНА ІСТОРІЯ
УКРАЇНЦІВ І ТЮРКСЬКИХ НАРОДІВ

Петро Кралюк — доктор філософських наук, професор, голова Вченої ради Національного університету «Острозька академія». Автор численних робіт з історії культури України, зокрема її філософської думки. Створив власну концепцію історії філософії України. Відомий також своєю історичною публіцистикою в газетах «День», «Дзеркало тижня» та сайті радіо «Свобода».

У новій книзі П. Кралюка йдеться про непрості стосунки між українцями та їхніми предками й тюрками. Автор показує, що це були відносини між двома цивілізаціями (землеробською й кочовою), які часто мали конфронтаційний характер. Однак існувало й чимало прикладів «взаємодоповнення» та співробітництва. Звертається увага на історію відносин між слов'янським населенням нинішніх українських земель й аварами, булгарами, печенігами, половцями, торками, татарами, турками тощо. Особливо акцентується увага на стосунках між українським козацтвом, з одного боку, та Кримським ханством та Османською імперією, з другого. Показано, що в генезисі українського етносу помітну роль відіграли тюрки, а українська культура має чимало тюркських елементів.

Абдулаева Г. Кримські татари: від етногенезу до державності /
Г. Абдулаева. – Київ: Гамазин, 2021. – 408 с.

Книжка «Кримські татари: від етногенезу до державності» – не просто начерк до життя й становлення кримських татар як етносу, це чудова можливість для читачів будь-якого віку довідатися й поміркувати в історичному (а подекуди й політичному) ракурсі про те, ким насправді є кримські татари, кримчаки, караїми, звідки вони взялися і яким чином сформувалися як народ. І чому зараз вони разом з іншими, на жаль, нечисленними етнічними групами змушені боронити свій статус корінного населення півострова, і якою є їхня роль у формуванні сучасної України.

Детальне дослідження кримського історика Гульнари Абдулаєвої допоможе відновити багатовікову етнічну історію кримських татар та інших корінних народів Криму, розвіє численні нав'язані міфи, продемонструє національну самобутність, унікальність та цінність етносу кримських татар для людської цивілізації.

Книжка для тих, хто хоче знати історію без купюр.

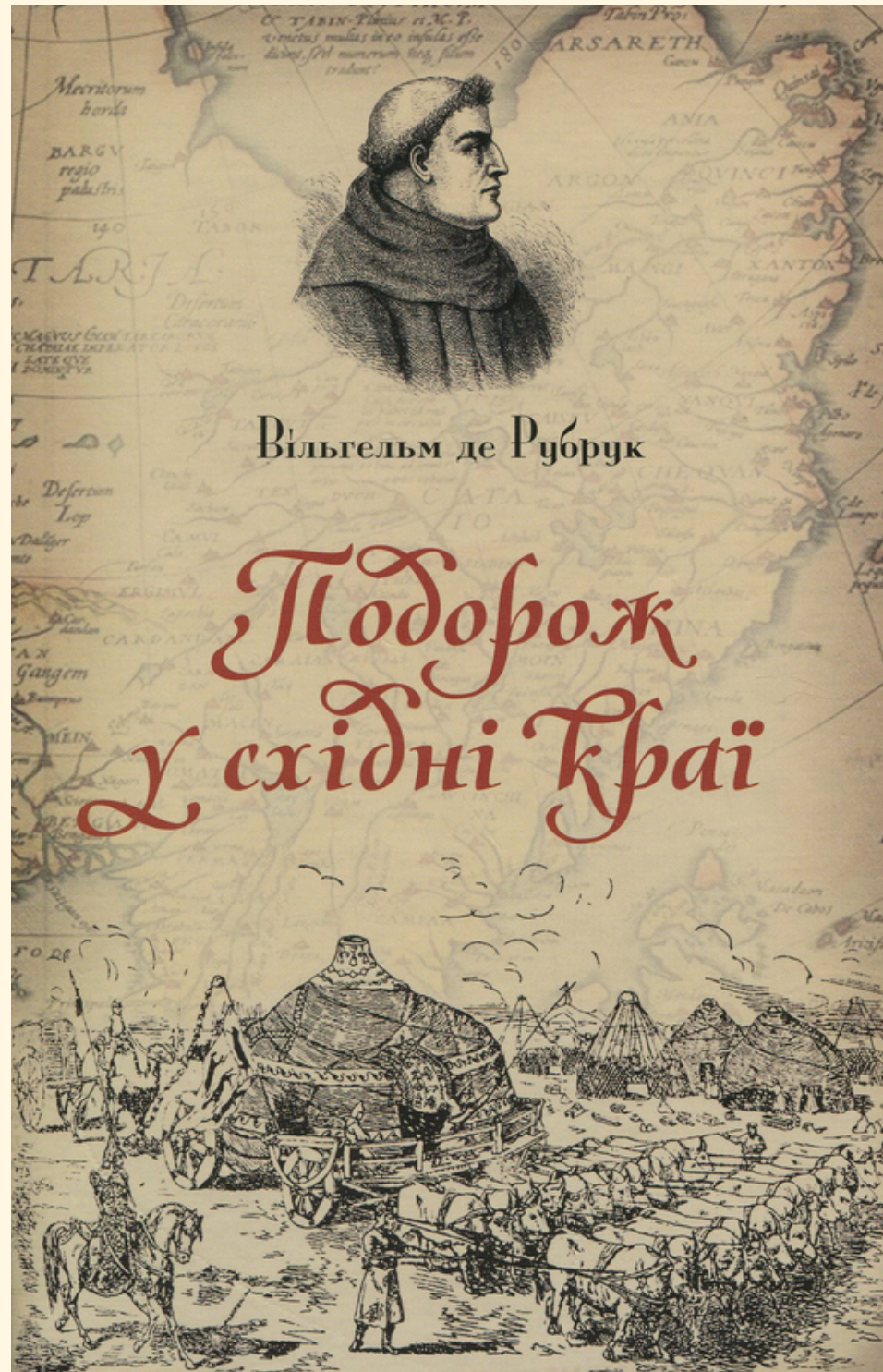

Формування модерної національної свідомості українців Криму: тенденції, перспективи та асиміляційні загрози (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.) / Упорядник і науковий редактор д.і.н. П. П. Гай-Нижник. Київ: Саміт-книга, 2024. 544 с., іл.

У книзі вивчаються та аналізуються процеси становлення і розвитку громади етнічних українців Криму наприкінці ХІХ – поч. ХХІ ст., форми їх самоорганізації, формування сучасної національної свідомості, впливу на цей процес держав та квазідержавних утворень, які контролювали регіон. Особливу увагу приділено вивченню політики України щодо української етнічнонаціональної спільноти АР Крим і м. Севастополя у 1991–2014 рр., а також окупаційній політиці Російської Федерації на півострові після 2014 р., яка призвела до дискримінації кримських українців та загрози асиміляції частини з них. Анексія Криму, яка відбулася з порушенням Конституцій України і АРК, законів України та загальновизнаних міжнародних правових норм, прав і свобод громадян України, що проживають на території Криму, була заздалегідь підготовленою спецоперацією, однією з ключових складових якої стала інформаційно-пропагандистська політика Кремля. Розглядаються основні проблеми зародження і подолання проросійської ідентичності в Криму на сучасному етапі та шляхи оптимізації системи державного управління й національної безпеки України.

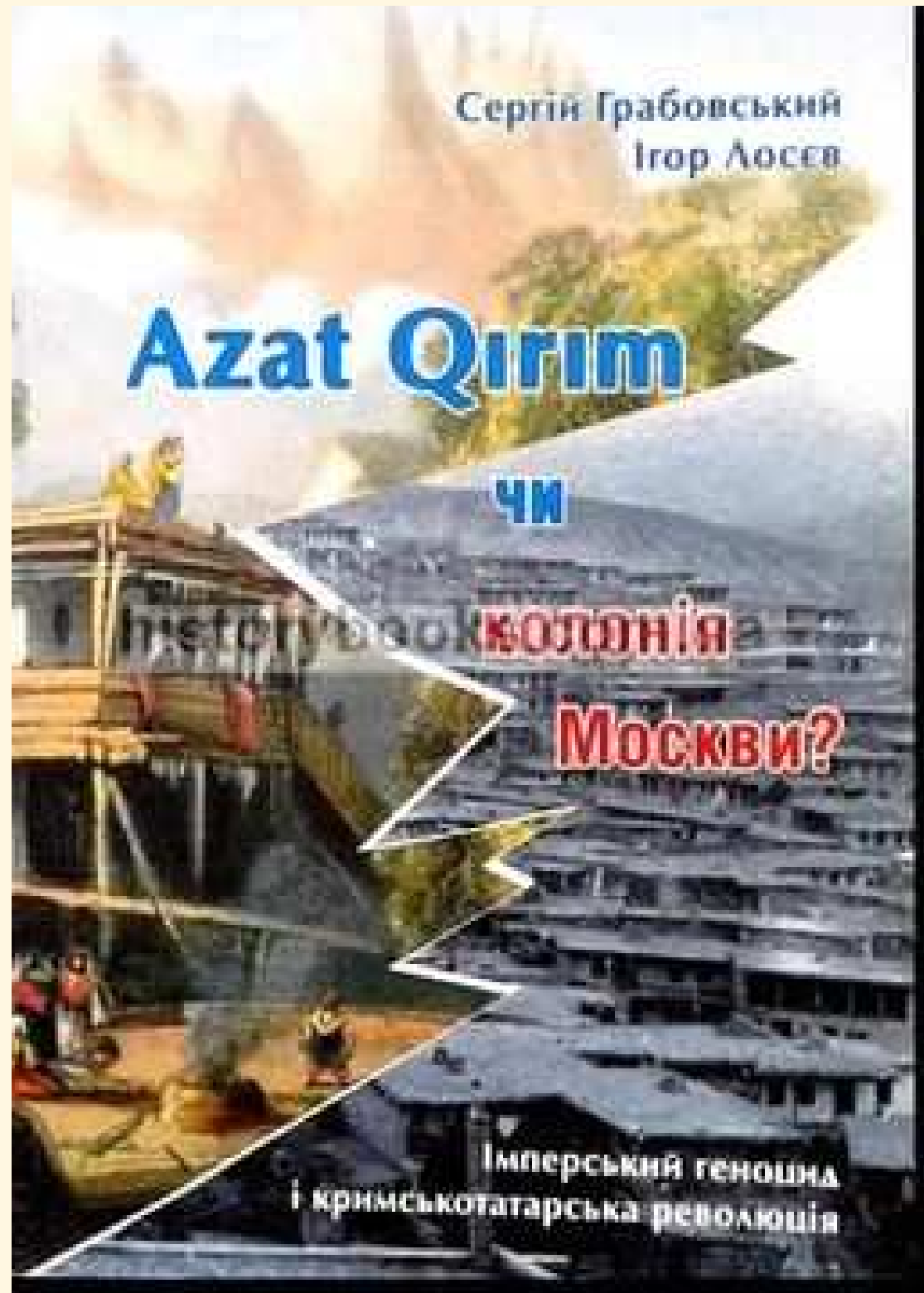
Призначена для широкого кола читачів, науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

Рубрук, Вільгельм де. Подорож у східні краї / Вільгельм де Рубрук ; [пер. з латин. А. Содомора]. - Львів: Апріорі, 2018. - 240 с.

У книзі представлено опис подорожі фламандського монаха-францисканця Вільгельма де Рубрука до столиці Монгольської імперії Каракорума, яку мандрівник здійснив у 1253-1255 рр., виконуючи доручення французького короля Людовіка IX Святого. Книга містить важливі географічні та етнографічні відомості про Крим, степове Причорномор'я, Кавказ, Малу та Центральну Азію. Автор з особливою увагою висвітлює щоденне життя народів, що входили у середині XIII ст. до складу Монгольської імперії, а також релігійні практики монгольських шаманістів, несторіан і буддистських монахів. Вельми колоритними є характеристики правителів улуса Джучі Батия та Сартака, великого кагана монголів Мунке, з якими Вільгельм де Рубрук зустрічався особисто. Книга буде корисною для науковців, викладачів і студентів географічних та історичних факультетів, учнів загальноосвітніх шкіл, усіх, хто цікавиться історичним минулим.

Грабовський С. Azat Qırım чи колонія Москви? Імперський геноцид і кримськотатарська революція / С.Грабовський, І.Лосєв. - Київ: Стилос, 2017. - 120 с.

Книга кандидатів філософських наук, фахівців з культурології та політичної історії Сергія Грабовського й Ігоря Лосєва присвячена трагічній долі кримськотатарського народу, який став жертвою здійснюваного Російсько-советською імперією впродовж двох з половиною століть геноциду і з незначними періодами послаблень. Показані й охарактеризовані основні етапи цього геноциду та його наслідки, а разом з тим і кримськотатарське відродження перших декад ХХ століття, боротьба кримців за свободу, знаковим виявом якої стала Кримськотатарська революція 1917-1918 років. Автори, один з яких є кримчанином у дев'ятому поколінні, а інший має на півострові родичів і служив два роки там у війську, не тільки на основі писемних джерел, а й на підставі власного досвіду осмислили значний фактичний матеріал, пов'язаний і з історією Криму, і з культурою кримськотатарського народу, і з методами колоніальної політики Росії. Книга являє собою український погляд на кримськотатарську історію та може бути рекомендована науковцям, учителям, військовикам, студентам, усім тим, хто небайдужий до перспектив розвитку України та долі кримців.

Мусаєва С. Мій Крим. “Невже в нас знову хочуть забрати Батьківщину?” // Друга Світова. Непридумані історії : (не) наша, жива, інша / уклад. В. Кіпіані. - Харків: Віват, 2018. - С. 78-83.

Одна війна — різні долі

«Друга світова. Непридумані історії: (Не) наша, жива, інша» — не лише про Другу світову війну, а й про події, які їй передували — Голодомор, політичні гоніння, сталінські репресії. Це збірник спогадів тридцяти п'яти осіб, які оформлено як есеї та історичні нариси, іноді з відкритими дискусіями. Більшість опитаних мають толерантні погляди й прогресивні переконання. Війна розділила родини, позбавила життів та скалічила сотні тисяч доль... Знати і пам'ятати важливо в будь-який час. Навіть через багато десятиліть з'являються нові деталі, спогади і свідчення.

- Автори статей, зібраних завдяки науково-популярному виданню «Історична правда», розповідають про найстрашнішу війну ХХ століття, про долі тих людей, чиї життя назавжди розділилися на «до» і «після».

Депортація була порятунком кримських татар // Війна і міф. Невідома Друга Світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. - Харків: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля". - 2016, С. 190-192.

Книжка «Війна і міф. Невідома Друга світова» у жодному разі не претендує на істину в останній інстанції та еталон знання про Другу світову війну. Вона викликана бажанням задовольнити гострий голод на інформацію про цей період в умовах інформаційної війни. Диверсифікація, тобто — урізноманітнення джерел знання про минуле, разом із критичним мисленням є базовими умовами подолання всіх тих міфів, якими від часів СРСР наповнено наше колективне підсвідоме. Книга «Війна і міф. Невідома Друга світова» оголошує війну міфам.

Розділ книги “Депортація була порятунком кримських татар” досліджує приховані та відкриті документи сталінської доби про справжню історію геноциду кримськотатарського народу.

Гуменюк Н. Загублений острів: книга репортажів з окупованого Криму / Н. Гуменюк. - Львів: Видавництво Старого Лева, 2010. - 319 с.

Загублений острів — це збірка репортажів з окупованого Криму, куди відома журналістка Наталя Гуменюк їздила упродовж 2014–2019 років. У книзі — справжні історії та трагедії людей, життя яких кардинально змінилося після 2014 року, бо відтоді хтось із кримчан живе в окупації, а хтось — переїхав до інших країн. То ж яка їхня неприхована правда?

Підприємці та пенсіонери, кримські татари, студенти й громадські активісти, правозахисники та військові, люди з різними політичними та ідеологічними поглядами, різної віри відверто розповідають свої історії: Одні діляться тихим, глухим болем, інші — просто втомилися мовчати й боятися.

Ця книжка є справжнім голосом анексованого Криму, його багатоголоссям, в якому окремі розповіді творять єдину спільну історію, яка ще не завершилася.

Сергій Громенко

250 РОКІВ ФАЛЬШІ: РОСІЙСЬКІ МІФИ ІСТОРІЇ КРИМУ

Справжня історія

 FOLIO

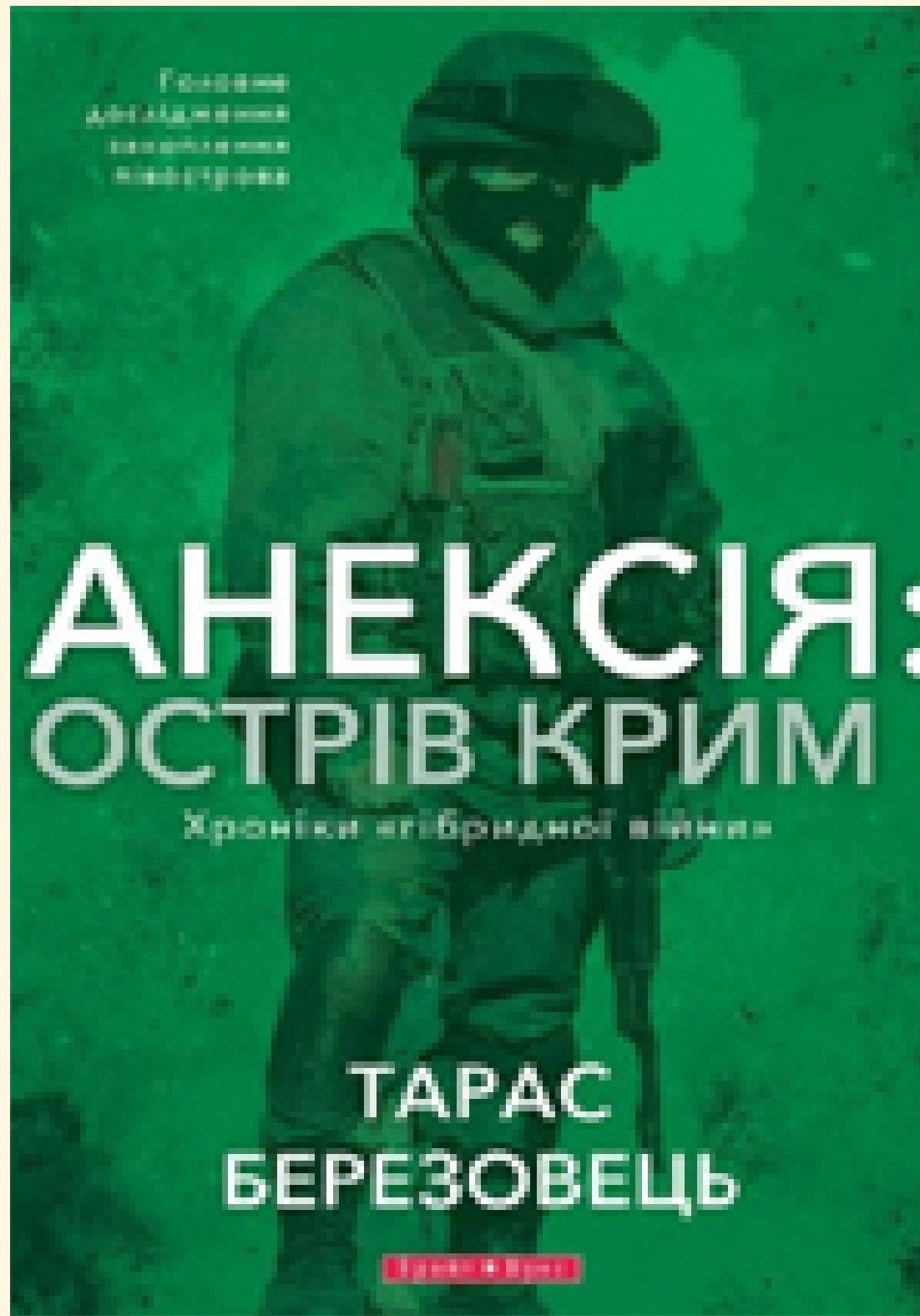
Громенко С. 250 років фальші: російські міфи історії Криму. / С. Громенко. - Харків: Фоліо, 2019. - 255 с.

Анексія Криму, яка викликала найбільшу політичну кризу в Європі з часів Другої світової війни, зумовила й небачений розквіт політичної міфології.

У 2014 році з безлічі окремих міфів і сфальсифікованих фактів на світ з'явився так званий Міф про «КримНаш», що мав на меті виправдати в очах світу агресивну політику Російської Федерації. Невже Крим – споконвічно російська земля? Чи правда, що кримські татари – геть усі зрадники? Чи дійсно півострів став частиною України незаконно? І чи реально всі кримчани як один проголосували на референдумі за приєднання до Росії?

Відповідям на такі запитання й присвячена ця книга.
Для політиків, громадських діячів, істориків і журналістів.

Березовець Т. Анексія: Острів Крим: хроніки "гібридної війни" / Т. Березовець. - Брайт Стар Паблішинг, 2015. - 391 с.

Головне дослідження захоплення півострова від громадського та військового експерта кримчанина Тараса Березовця.

У книзі аналізуються механізми та технології т. зв. «гібридної війни», розв'язаної військами Російської Федерації («зеленими чоловічками») на території АР Крим. Окремо досліджується розвідувальна та інформаційно-пропагандистська операція російських спецслужб, яка дозволила підготувати анексію Криму, починаючи з 1991 року. Твір містить велику кількість документів та фото, які є доказами злочинного характеру окупації півострова.

Книга у хронологічному порядку охоплює період з 18 лютого 2014 року – початку масових розстрілів на Майдані Незалежності за участі російських спецслужб – і закінчуючи 18 березня 2014, коли Крим і Севастополь було офіційно анексовано та включено до переліку суб'єктів Російської Федерації. «Анексія: острів Крим» містить ексклюзивні свідчення, надані спеціально для цієї книги українськими, російськими і міжнародними політиками та військовими, експертами, журналістами, активістами, які стали очевидцями окупації.

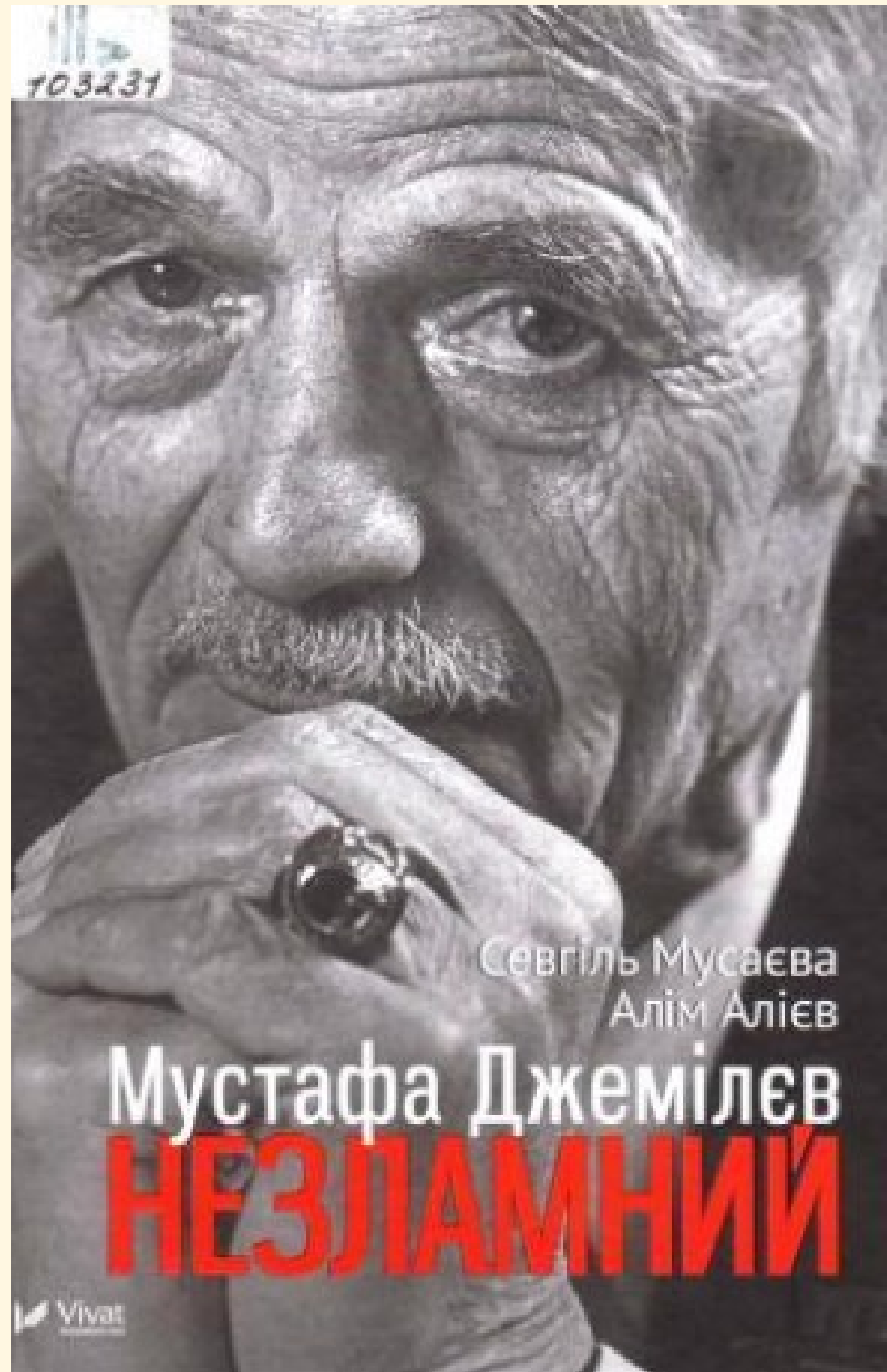

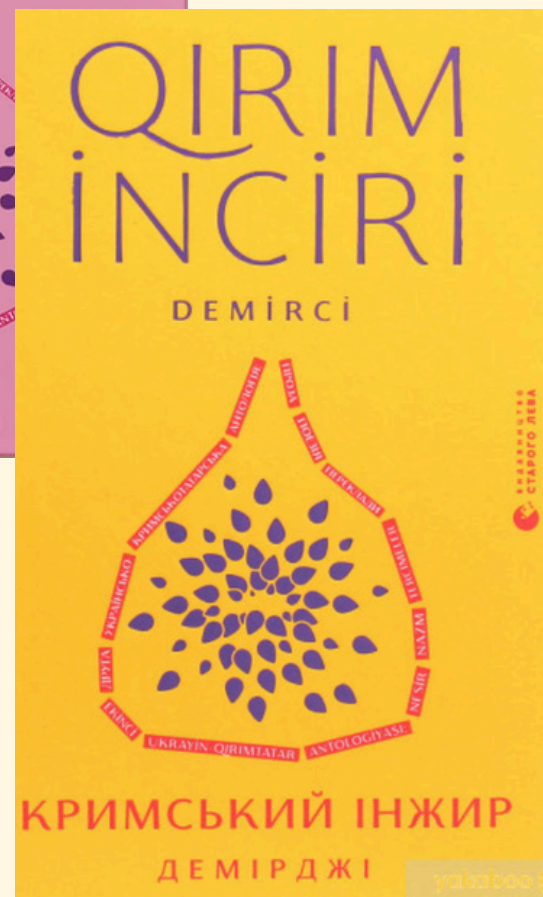
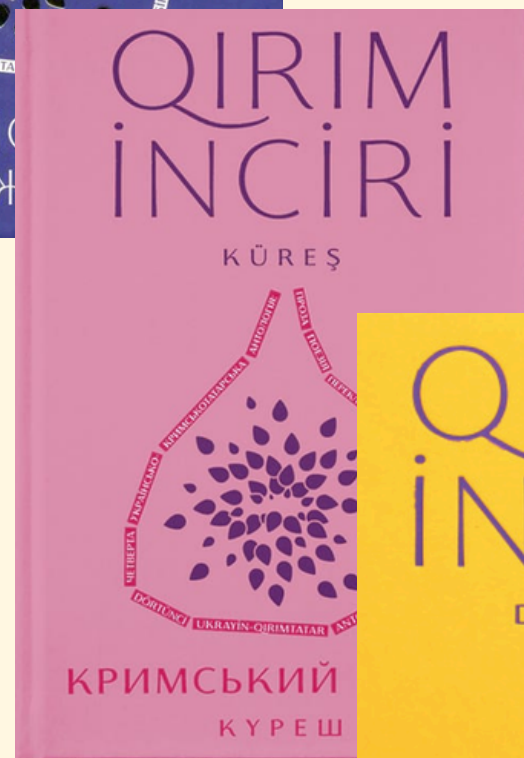
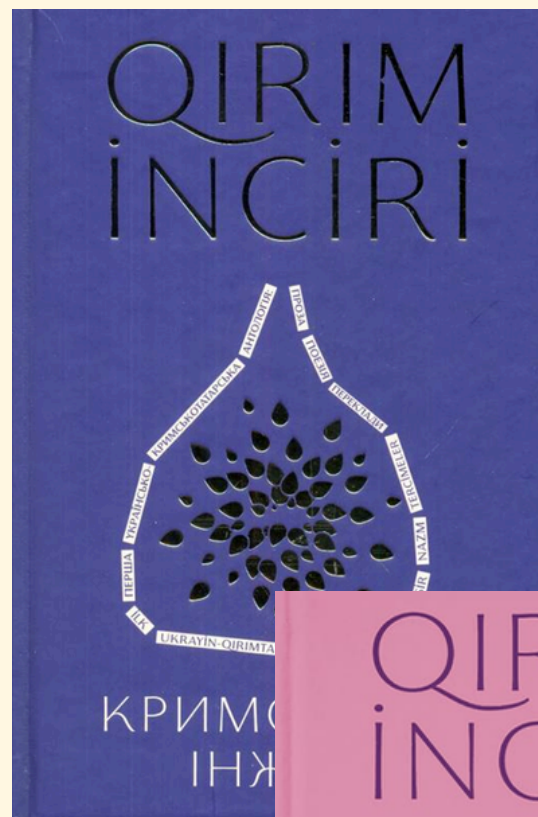
Мусаєва С. Мустафа Джемілев. Незламний / С.
Мусаєва, А. Алієв. - Харків: Віват, 2017. - 272 с.

«Мустафа Джемілев. Незламний» – книга життя та спогадів одного з найяскравіших представників кримськотатарського народу, який продовжує свою діяльність й у наш час. Він став невіднятною частиною історії Криму, його анексії та кримських татар по обидві сторони кордону.

У виданні читач знайде п'ятдесят годин інтерв'ю, журналістські розслідування, історичні хроніки та фотографії з архіву, деякі з яких друкуються вперше.

Мустафа Джемілев – національний лідер кримських татар, який став символом опору та незламності після повернення депортованого народу на рідну землю. Громадський діяч, дисидент і правозахисник, він присвятив своє життя боротьбі з радянською репресивною системою, пройшов тюрми, голодування, залякування – і переміг. Проте анексія Криму 2014 року розпочала новий виток випробувань, після 2022 року ситуація значно загострилася. Зараз він – маяк та моральний орієнтир. Ця ноша непроста, і ким є той, хто здатен її витримати? Дев'ять розмов із Мустафою Джемілевим відкривають непересічне життя та боротьбу і однієї людини, і цілого народу. Текст оновленого, другого видання нонфікшну веде тернистим шляхом Мустафи Джемілева, який зростав у депортованій родині й обрав присвятити життя опору радянському режиму. Поєднуючи оповіді роздуми, інтерв'ю і промови, автори закарбовують на сторінках вплив Мустафи-ага на хід історії

Кримський інжир. Демірджі. Qırım İnciri - Львів: Видавництво Старого Лева, 2020. - 416 с.

Крим - це особливий край, омийтий морем та зігрітий сонцем.
Це земля кримли - кримськотатарського народу, який попри політичні реалії
намагається зберегти свою мову, національну ідентичність, релігію.

Ця серія книг — результат письменницько-перекладацького конкурсу
«Кримський інжир / Qırım inciri» (2019-2024 рр), організованого
Кримським домом. В антології зібрано найкращі твори, подані на
конкурси, — українською та кримськотатарською мовами, прозу та
поезію, оригінали й переклади.

Твори дозволять доторкнутися до автентичної кримськотатарської
культури, відчутти кримську природу, заглибитися в темні та світлі
сторінки історії півострова, зрозуміти світовідчуття кримли і
сучасних кримчан сьогодні. У творах кримськотатарською мовою
читач зауважить особливості різних діалектів і стилів. Твори і
розважать, і вчитимуть, і покажуть, як традиційні цінності можуть
бути вплетені у сучасні реалії.

Через переклади читач зможе порівняти різномовні версії творів
сучасних українських та кримськотатарських письменників.

Бикова Т. Кримськотатарський аспект національної політики Кремля у Кримській АСРР / Т. Бикова // Український історичний журнал. - 2018. - № 1. - С. 98-123.

Документальні дослідження Т. Бикової репресій щодо кримськотатарського республіканського керівництва та депортації кримськотатарського народу

Кульчицький С. Боротьба кримських татар за повернення на Батьківщину / С. Кульчицький // Український історичний журнал. - 2018. - № 1. - С.98-109.

Дослідження депортації кримських татар та їх боротьби за повернення на історичну Батьківщину в Крим

Хаялі Р. Депортація кримських татар та регулювання організації режиму їх спецпоселень (1944 - 1948 рр.) / Р. Хаярі // Юридична Україна. - 2013. - № 1. - С. 21-26.

18 травня в Україні та в світі згадують про жертв депортації сталанським радянським режимом кримськотатарського народу з Криму у 1944 році. Депортовано понад 200 тисяч осіб - дітей, літніх людей та жінок, здебільшого до Узбекистану.

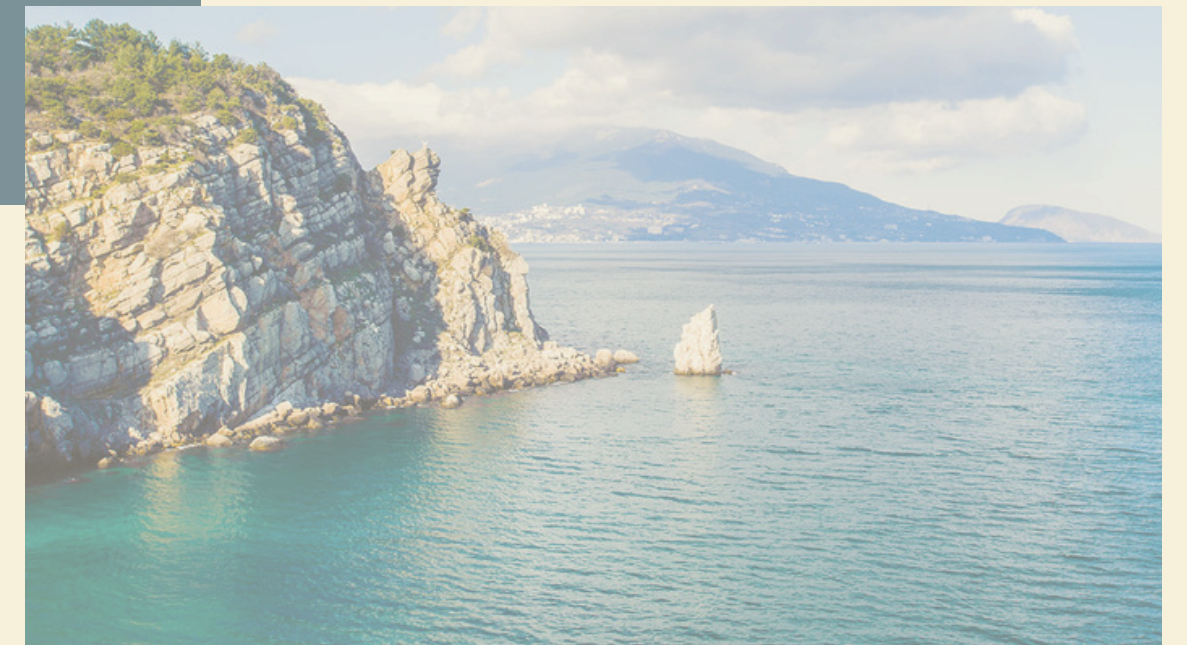
Пушкарчук А. Депортовані й незабуті / А. Пушкарчук // Український тиждень. - 2020. - № 36. - С. 44-46

Депортація кримських татар: визначення, історія. Історична пам'ять в творах літератури та мистецтва.

Музей історії України ініціює виставку — інсталяцію артефактів виселення кримських татар 1944 року. Тема депортації, вигнання, вимушеного переселення раз-у-раз стає предметом зацікавлення, вивчення й інтерпретації не лише в науковому середовищі, а й у мистецькому. Відповідну тенденцію можна пояснити кількома факторами: громадянським (проговорити болючі сторінки історії власного народу й так віддати шану героїзму та стражданням своїх предків), екзистенційним (розмовляти про депортацію означає порушувати низку важливих життєвих питань: несправедливості, волі до життя, розриву з власним корінням, людяності). Відтак у світовій культурній спадщині знаходять своє місце пронизані болем цілих народів історії, які варто пам'ятати, щоб принаймні уникнути повторення. Свого апогею депортаційна репресивна машина досягла у ХХ столітті. Офіційним днем уже згаданого геноциду кримських татар в радянській імперії прийнято вважати 18 травня 1944 року

Крим та Україна: завжди разом

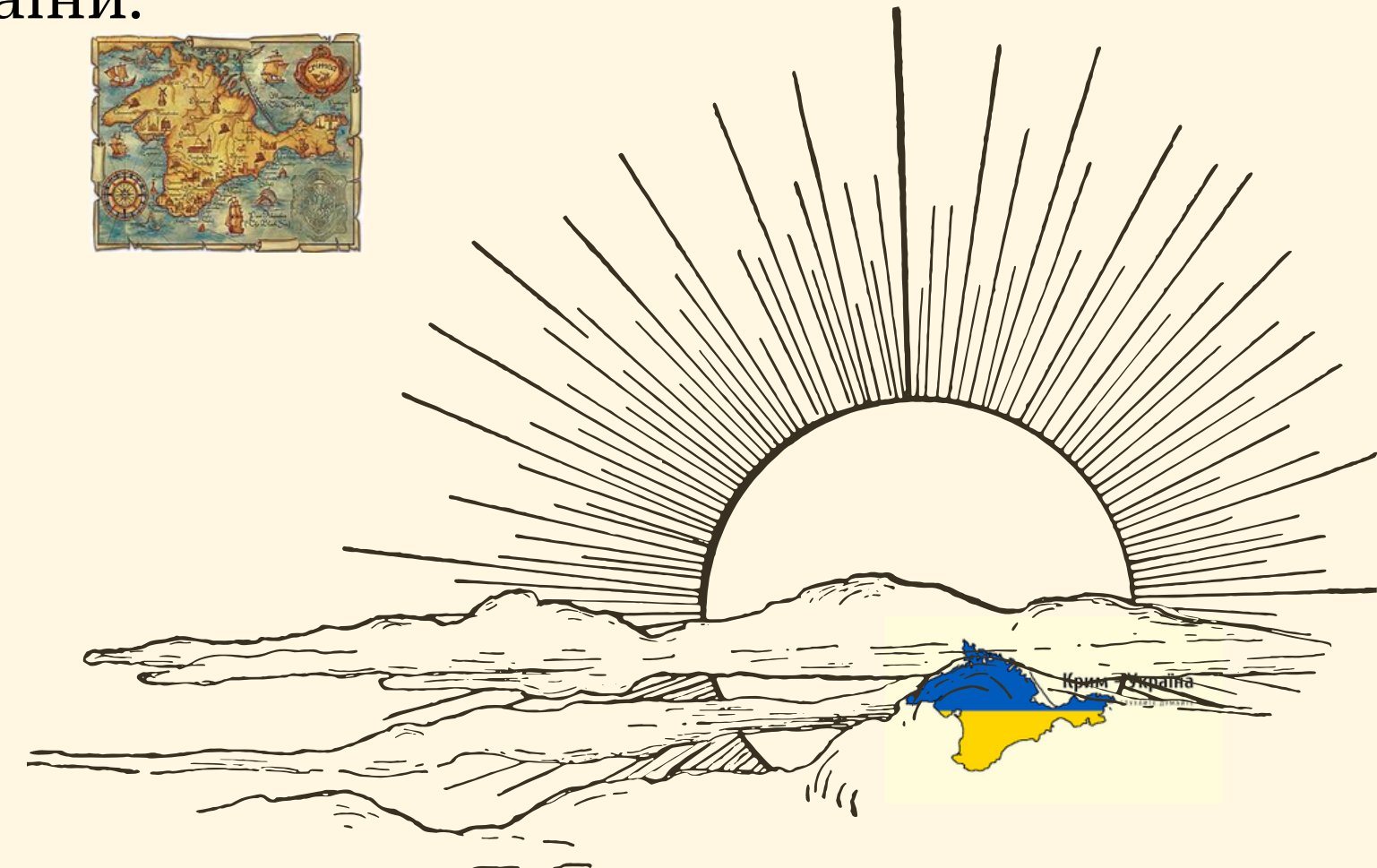

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

Незважаючи на тимчасову окупацію, згідно з міжнародним правом та позицією України, Кримський півострів, включно з усіма його населеними пунктами, є невід'ємною частиною суверенної території України. Українська держава та міжнародна спільнота ніколи не визнають анексії Криму і продовжують вважати його українською територією.

Боротьба за деокупаці. Криму триває, ми віримо, що він обов'язково повернеться під контроль України.

Кримські татари: сторінками сучасної та минулої історії

**Запрошуємо Вас до активного читання
та обговорення книг з історії та сьогодення Криму в
Рівненській Обласній бібліотеці для молоді за адресою :**

Рівне, вул. Київська, 18

тел.: (0362) 63-74-86, 63-52-60

сайт РОБМ: <https://ulibrv.com.ua/>

